

BÖLÜM 2

TARİHSEL TABLOLARDAKİ TIP TARİHİ

İnsan sevgisinin olduğu yerde sanat sevgisi de vardır.
Hipokrat/ İlkeler kitabı

Özgür ALTMİŞDÖRTOĞLU¹

GİRİŞ

Tarihi sanat eserleri sadece herhangi bir olayı, kişiyi ya da tabiat kesitini göstermez, aynı zamanda sosyal yaşam, ekonomik durum, yaşam şekli, deneyim ve hatıraları gösteren birer tarihsel delillerdir. Gözlem yapmak ve insan vücudunu anlamak, hem tıp hem de sanatta anahtar rol oynar. Günümüz yüksek teknolojisi ve zaman baskısı, tanı için hemen elimizin altında olan ve kolayca ulaşabildiğimiz tanı ve görüntüleme yöntemleri nedeniyle fizik muayeneye ayırdığımız zaman azalmıştır. Özellikle görsel sanatlara baktığımızda klinik bakının ne kadar önemli olduğunu görüyoruz.

Sanata tıbbın girişi genel anlamda 15. yüzyıla kadar dayanır ve ilk olarak illüstrasyonlarla başladığı görülmektedir. Bu dönemin en önemli ve kayda değer ilk çalışmaları Vesalius'un 1543 yılında anatomi ile ilgili illüstrasyonlardır (1). Aynı döneme ait izlenimciliğin en güzel öncü örneklerinden birisi olan Pieter Bruegel'in "Körün Önderliği" ("The Blind Leading the Blind, Blind ya da The Parable of the Blind") adlı eseri sanatçının ölümünden sadece bir yıl önce 1568 yılında tamamlanmıştır (Resim 1) (2). Bu eser, Bruegel'in gözlem konusundaki ustalığını yansıtıyor. Resim dikkatli incelendiğinde çok önemli ayrıntılara dikkat çekmektedir. Resimdeki 6 figürün çapraz hareketi kompozisyonu daha da derinleştirir. Her figür, farklı bir göz hastalığını anlatmaktadır. Korneal lökoma, glob atrofisi ve çıkarılmış gözler bunlar arasında sayılmaktadır. Burada kişilerin diğer duyularını daha iyi kullanmak için başlarını havada tuttukları görülmektedir. Bu eser daha sonra oftalmologlar tarafından incelendiğinde bir figürde körlüğün doğuştan olmadığını yani enükleasyon yapılmış olduğunu belirlemişlerdir (3).

¹ Uzm. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyasyon Onkolojisi Bölümü, drozgur64oglu@hotmail.com

KAYNAKÇA

1. Brinkman RJ, Hage JJ. Andreas Vesalius' 500th ligaments. *World journal of surgery*. 2016;40(9):2144-8.
2. Wikipedia contributors. The Blind Leading the Blind. Wikipedia, The Free Encyclopedia. January 26, 2021. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=The_Blind_Leading_the_Blind&oldid=1002908055. Accessed January 31, 2021.
3. Karcioğlu ZA. Ocular Pathology in the Parable of the Blind Leading the Blind and Other Paintings by Pieter Bruegel. *Surv Ophthalmol*. 2002;47(1):55-62.
4. Als C, Stüssi Y, Boschung U, Tröhler U, Wäber JH. Visible signs of illness from the 14th to the 20th century: systematic review of portraits.. *BMJ* 2002;325:1499.
5. Portrait With Spanish Flu, 1919. Oil on canvas, 150.3 × 131 cm. © 2006 The Munch Museum/The Munch-Ellingsen Group/Artists Rights Society (ARS), New York, NY.
6. Harris JC. Self-portrait after Spanish flu. *Arch Gen Psychiatry*. 2006;63(4):354-5.
7. Emery AE. Genetic disorders in portraits. *American journal of medical genetics*. 1996;66(3):334-9.
8. https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Rubens_Venus_at_a_Mirror_c1615.jpg&oldid=519978458.
9. Ashrafian H. Earliest depiction of vitiligo in "Venus at a Mirror"(1615) by Peter Paul Rubens (1577–1640). *Journal of cosmetic dermatology*. 2018;17(3):566-7.
10. Gruener A. Vincent van Gogh's yellow vision Anna Gruener *British Journal of General Practice*. 2013; 63 (612): 370-371.
11. Blumer D. The illness of Vincent van Gogh, *Am. J. Psychiatry*. 2002; 159(4): 519-526.
12. Trevor-Roper P. The world through blunted sight. 3rd edn. London: Souvenir Press, 1997.
13. Lee TC. Van Gogh's vision. *Digitalis intoxication? JAMA* 1981; 245(7): 727–729.
14. Ramlakhan SL, Fletcher AK. It could have happened to Van Gogh: a case of fatal purple foxglove poisoning and review of the literature. *Eur J Emerg Med* 2007; 14(6): 356–359.
15. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=The_Starry_Night&oldid=1001540036
16. Gruener A. The effect of cataracts and cataract surgery on Claude Monet. *British Journal of General Practice*. 2015;65(634):254-5.
17. Wikipedia contributors. (2021, January 26). Water Lilies (Monet series). In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 16: 55, February 2, 2021, from [https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Water_Lilies_\(Monet_series\)&oldid=1002964411](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Water_Lilies_(Monet_series)&oldid=1002964411).
18. Courtney CA, O'Hearn MA, Franck CC. Frida Kahlo: portrait of chronic pain. *Physical therapy*. 2017;97(1):90-6.
19. Scott Allen, Globe Staff. An eye on Rembrandt.Two Harvard researchers say painter had vision defect. *The Boston. com*. http://archive.boston.com/news/nation/articles/2004/09/16/an_eye_on_rembrandt/.
20. Pollard ZF. El Greco's vision. *Survey of Ophthalmology*.1994; 39(2):167.
21. Scofield RH, Bruner GR, Harley JB, Namjou B. Autoimmune thyroid disease is associated with a diagnosis of secondary Sjögren's syndrome in familial systemic lupus. *Annals of the rheumatic diseases*. 2007; 66: 410-3.
22. Mangione S, Mockler GL, Mandell BF. The art of observation and the observation of art: Zadig in the twenty-first century. *Journal of general internal medicine*. 2018;33(12):2244-7.
23. Dequeker J. Art, history, and rheumatism: the case of Erasmus of Rotterdam 1466-1536 suffering from pustulotic arthro-osteitis. *Annals of the rheumatic diseases*. 1991;50(7):517-21.
24. Sonozaki H, Mitsui H, Miyanaga Y, et al. Clinical features of 53 cases with pustulotic arthro-osteitis. *Annals of the Rheumatic Diseases*. 1981;40(6):547-53.
25. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Quentin_Massys_-_Erasmus_of_Rotterdam.
26. Budrys V. Parkinson's disease before Parkinson, Vilnius 1814. *Journal of the Royal Society of Medicine*. 2005;98(4):178-9.
27. Vallarelli AF. Goya and tinea favosa Andreolou Fralete Ayres Vallarelli *An Bras Dermatol*. 2014; 89(6): 992–994.
28. Susan Mengxiao Ge. Observation: The Importance of Art in Medicine.2013. Mc Gill University.
29. Dequeker J, Vanopdenbosch L, Ojugas AC. Early evidence of scleroderma. *British Medical Journal*. 1995;311(7021):1714.
30. Zanca A. Iconografia dermatologica del XVI secolo. Un caso di neurofibromatosi multipla illustrato da Ulisse Aldrovandi. *Arch Ital Dermatol Venereol Sessuol*. 1975;40: 119-23.
31. von Recklinghausen FD. On multiple fibromes of skin and their relation with multiple neurons. Berlin: A Hirschwald, 1882.
32. Wikipedia contributors. (2020, August 22). Profile of a Man (Mantegna). In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 18: 36, February 2, 2021, from [https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Profile_of_a_Man_\(Mantegna\)&oldid=974271336](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Profile_of_a_Man_(Mantegna)&oldid=974271336).
33. Weyand CM, Goronzy JJ. Giant-cell arteritis and polymyalgia rheumatica. *N Engl J Med*. 2014; 371: 50–5.

34. Salter V, Ramachandran M. Medical conditions in works of art. *British Journal of Hospital Medicine*. 2008;69(2):91-4.
35. Ashrafian H. Dermatomyositis in Joseph Wright's 1768 painting of the air pump experiment. *Clinical rheumatology*. 2016;35(9):2379-80. referansların ikinci kısmı
36. Budrys V. A portrait of myasthenia gravis? *European neurology*. 2005;54(4):240-1.
37. Braithwaite PA, Shugg D. Rembrandt's Batsheba: the dark shadow of the left breast. *Annals of the Royal College of Surgeons of England*. 1983; 65(5): 337-338
38. Kaikini S. Art in the time of disease. *Journal of cancer research and therapeutics*. 2014;10(2):229-231.
39. White LP. What the artist sees and paints. *Western Journal of Medicine*. 1995;163(1):84-85.
40. Davis NC, McLeod GR. The history of melanomas from Hunter to Handley. In: Balch CM, Milton GW (Eds): *Cutaneous Melanoma*. Philadelphia, Lippincott, 1985.
41. Andrese EP, Costea CF, Cucu AI, Perciaccante A, Costachescu B, Turliuc MD. An ulcerated squamous cell carcinoma of the forehead in the artistic heritage of Lam qua. *Medical hypotheses*. 2019;133:109383.
42. Fitzgibbon GM. Pictorial Art in Medicine. *Bristol Medico-Chirurgical Journal*. 1967;82(2):35-45.
43. Grau JJ, Caballero M, Garrido C, Canalda S, Trilla A. Neck mass and tracheostomy in a young lady depicted by Piero di Cosimo. *Hormones*. 2020;19: 261-264
44. Moskow BS. Caravaggio's "Toothpuller". *Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*. 1988;46(2):134-7.
45. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Carel_van_Savoyen_-_Jan_de_Doot.